

Тріпак Мар'ян, Скрипник Анатолій, Годнюк Ірина. Функції фінансового обліку і контролю казенних палат на правобережній Україні у XIX ст. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 3-4. С. 141-149.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.03.141>

УДК 657.355.215:94(477.4)18

JEL Classification B15, M 1

Тріпак Мар'ян

канд. екон. наук, доцент, директор

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж

м. Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: tmm.75@ukr.net

Скрипник Анатолій

доктор істор. наук, доцент, викладач

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж

м. Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: skranat@i.ua

Годнюк Ірина

канд. екон. наук, доцент, викладач

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж

м. Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: kapelka287@gmail.com

ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ КАЗЕННИХ ПАЛАТ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ У XIX СТ.

Анотація

Вступ. Надбання минулого – як негативних, суто імперських прийомів і методів, так і позитивних аспектів – повинні стати тим фундаментом, на якому мають базуватися сучасні теоретичні й практичні засади фінансового обліку, уникаючи притаманних установам подібного роду діяльності в XIX ст. вад. Разом з тим, історія казенних палат у Правобережній Україні, що виконували широкий спектр функцій управління фінансами, їх структура та повноваження ще далекі від логічного наукового завершення.

Результати. У статті розглянуто структурні зміни і діяльність Казенних палат як основних фінансових установ губерньського рівня на території Правобережної України у XIX ст., яка на той час перебувала у складі Російської імперії. Розробка цієї наукової тематики тривала через пошук та широке використання обігової документації, що зберігається у відповідних фондах державних архівів України, та використання останніх досліджень українських істориків, присвячених діяльності підрозділів Міністерства фінансів у губерньських центрах регіону. В результаті послідовних і цілеспрямованих наукових розвідок з'ясовані умови і наслідки державної політики щодо фіскальної системи на місцях й оптимізації бюджетних витрат та проаналізовані механізми здійснення контрольних функцій за фінансовими потоками. За весь час функціонування Казенних палат як закладів, що визначали фінансову політику російського самодержавства в українських губернях впродовж кінця XVIII – до початку XX ст., накопичився достатній масив документації. Відповідно наразі існує достатня джерельна база для подальших наукових досліджень

Перспективи. Обігова і звітна документація відображає фінансових стан на теренах Київського генерал-

губернаторства, а щорічні звіти губернаторів та статистичних управлінь – фінансове становище губерній у різні періоди їх існування. Вивчення, аналіз та об'єктивна історична оцінка фінансової документації є подальшою перспективою у студіюванні згаданої проблематики, відкриття та висвітлення «білих плям» у їх роботі, що безперечно збагатить знання про становлення та еволюцію фінансового обліку на теренах України

Ключові слова: Правобережна Україна, Казенна палата, фінансовий облік, справочинство.

Вступ.

Одним з пріоритетних напрямків створення й подальшого розгортання апарату державного управління в Україні було і є формування системи ефективного, сталого у правовій площині та грамотно організованого керівництва державними фінансами. Зважаючи на історичний досвід, генеза та розвиток фінансових інституцій у площині сучасного державотворення мають свої характерні ознаки й закономірності. Надбання минулого – як негативних, суто імперських прийомів і методів, так і позитивних аспектів – повинні стати тим фундаментом, на якому мають базуватися сучасні теоретичні й практичні засади фінансового обліку, уникаючи притаманних установам подібного роду діяльності в XIX ст. вад. Разом з тим, історія казенних палат як складника губернських державних інституцій Російської імперії у Правобережній Україні, що виконували широкий спектр функцій управління фінансами, їх структура та повноваження ще далекі від логічного наукового завершення. Вона потребує подальшого всебічного вивчення, аналізу фінансових документів та об'єктивних висновків не тільки українських істориків, а й економістів та фахівців з фінансової справи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Упродовж останніх двадцяти років українські історики активно досліджують багатовекторну діяльність російських казенних палат. Природно, що у їх науковому фокусі опиняються питання фінансового обліку в закладах губернського рівня. Зокрема, широко використовуючи джерельну базу, В. Орлик простежив історію розвитку казенної палати як адміністративної установи на матеріалах Київської губернії. Він охарактеризував її повноваження, описав структуру і чиновницький апарат, дійшовши висновку, що «[...] усе фінансове управління губерній зосереджувалося у казенній палаті» [1, с. 69]. Дослідження податкової політики Російської імперії в Україні В. Орлик представив у монографії, де охарактеризував фіскальний компонент інкорпораційних процесів імперії. Він вивчив суб'єкти і об'єкти податкової політики держави, проаналізував принципи і законодавчу базу оподаткування населення в українських губерніях, диференціював податки за релігійною і етнічною належністю, що додає цій праці значної ваги для дослідження фіскальної політики Російської імперії у першій половині XIX ст. [2, с. 160].

В. Жвалюк на основі значного статистичного і наукового матеріалу здійснив аналітично-узагальнювальний огляд податкових органів Російської імперії в Україні. Розглядаючи діяльність відділень казенних палат і роботу податкових інспекторів у другій половині XIX – на початку XX ст., він звернув увагу на комплектування та освітні критерії добору службовців відомства Міністерства фінансів; фахову підготовку податкових інспекторів та їхніх помічників. Крім того, автор праці на основі законодавства Російської імперії висвітлив повноваження податкових підрозділів казенних палат і роботу податкових інспекторів. Історик вказував на «[...] розмитість і «всеосяжність» компетенції казенних палат [...]» до 1860-х років [3, с. 95].

О. Головка дослідив історію установ фінансового управління в українських губерніях [4]. Історик розкрив тематику контрольних функцій Казенної палати. Автор констатував, що зі зміною структури палат функцію фінансового контролю виконувало контрольне відділення. Описуючи незадовільний стан системи і відсутність спеціальних місцевих органів фінансового контролю в державі, автор зазначив, що «фактично казенні палати перевіряли самі себе». Він констатував, що на зламі століть вказані установи «були справжнім осередком всієї місцевої фінансової адміністрації. Через них спрямовувалися державні фінансові потоки, тут держава намагалася акумулювати кошти і розподіляла їх на місцевому рівні» [5, с. 220].

Б. Шевчук проаналізував механізми реалізації Казенними палатами політики у сферах фінансового контролю, обліку населення і забезпечення рекрутських наборів у Волинській губернії [6, с. 56]. Вчений розглядав специфіку кадрового складу цих установ; вивчав соціальні наслідки застосування повноважень Волинської казенної палати щодо поляків та євреїв підвідомчого регіону; водночас, він уточнив повноваження установи, механізми реалізації нею фінансової політики та умови роботи у регіоні [7, с. 125].

Мета.

Зважаючи на наявний науковий стан вивчення проблеми **метою** статті вважаємо дослідження становлення, структури, основних напрямків, форм і механізмів діяльності казенних палат на території Правобережної України у зазначений період, а також визначення її ролі в системі фінансових органів державного управління Російської імперії наприкінці XVIII – до початку XX ст.

Методологія дослідження.

Успішне вирішення поставленої наукової проблеми в сучасній науці неможливе без застосування новітніх наукових принципів та методики пізнання, як необхідних чинників для створення сталого теоретико-методологічного базису роботи. Методи наукового аналізу і синтезу стали незамінними для студіювання російської імперської державної політики в галузях державного оподаткування, фінансового обліку та контролю за майновим станом населення, а також соціальних наслідків цієї політики.

Вивчення багатовекторних функціональних обов'язків Казенних палат, які мали місце в Правобережжі в досліджуваній період, здійснено з дотриманням основних методологічних засад, що ґрунтуються на загальних положеннях теорії пізнання дійсності із застосуванням базових філософських принципів, серед яких домінують такі, як історичної достовірності, об'єктивного подання фактичного матеріалу та системного аналізу.

Дослідження було б неможливе без належного використання принципу історизму. Він дав змогу глибоко проаналізувати конкретно-історичні умови, представити оцінку історичним фактам у хронологічній послідовності, урахувати відмінності та зв'язки між подіями та явищами. Принцип об'єктивності застерігає від свідомих суб'єктивних потрактувань під час огляду джерел та їхнього аналізу, що дозволяє уникнути упереджених, необґрунтованих, заідеологізованих, політично заангажованих підходів при дослідженні, формулювання поспішних висновків. Принцип системності орієнтує дослідника на розкриття цілісності об'єкта, з одного боку, та його багатоаспектність, – з іншого, а логічним результатом стало усвідомлення важливості кожного елемента вибудованої схеми дослідження, що спонукає поглянути на проблему з різних точок зору. Правильне синтезоване використання сучасного методологічного інструментарію дає можливість отримати достовірні та науково обґрунтовані результати, що стали черговим доробком у справі вивчення обраної проблеми.

Результати.

З моменту анексії Російською імперією території Правобережної України, російський уряд почав поступово запроваджувати на цих землях власний адміністративний поділ як основу для здійснення в подальшому імперської внутрішньої політики. Вона з самого початку супроводжувалася повним нівелюванням національних особливостей українських земель, ліквідацією старого (польського) адміністративного устрою, форм самоврядування. «Створюючи нові органи влади та призначаючи на посади представників панівної нації, росіяни відсували українців на периферію суспільного життя, закріплюючи за ними роль колонізованого народу» [8, с. 5].

Серед низки адміністративних закладів головною фінансовою установою стала Казенна палата, що входила до структури Міністерства фінансів. Вона займала важливе місце в системі місцевого управління, являючи собою господарчо-фінансову установу. Зокрема, здійснювала

збирання податків та контролювала справи по підрядах, постачаючи до казни різноманітні продукти та матеріали, а також контролювала будівельні підряди [9, с. 70]. Наприкінці XVIII – до першої половини XIX ст. (1845 р.) цей заклад очолював віце-губернатор, членами правління були директор економії, радник, два асесори та губернський скарбник. До функцій казенних палат входили податкові справи, фінансовий контроль за джерелами надходжень до казни, управління державним майном, перепис населення тощо.

Керівництво було зобов'язане вирішувати усі питання або самостійно, або подавати на розгляд до Міністерства фінансів у Петербург. Голова палати надавав щорічні звіти губернатору про вирішені та не вирішені справи. Якщо останній бачив у звіті якісь негаразди, він мав право тільки рекомендувати заходи щодо їх усунення. В статті 552 «Загального положення про губернії» підкреслювалося, що губернатор «[...] сам ні в якому випадку не накладає на Казенну палату та її чиновників ніяких стягнень». Він не міг самостійно призначати чи звільняти чиновників VIII класу і нижчих, не міг нагороджувати чи накладати стягнення без згоди з Міністерства фінансів.

Вважається що так звана «Російська бухгалтерська школа» сформувалася у першій половині XIX ст., а її засновником був Карл Арнольд. Німець за походженням, який приїхав до Росії суто з особистою комерційною метою заробити гроші шляхом навчання купців-москвитів основам системи обліку. Згодом його запросили на державну службу, де він займався питаннями становлення та подальшого удосконалення і реформування примітивного порядку обліку у Російській імперії. Поступово у фінансових закладах почали використовувати базисні поняття і правила, притаманні німецькій бухгалтерській школі. Тому фінансове справочинство розвивалося у руслі ідей і методів німецьких економічних знань і напрацювань завдяки новаціям К. Арнольда та великій кількості бухгалтерів німецького походження в установах і організаціях [10, с. 119].

Контролюючи систему бухгалтерського обліку, зокрема в торгівлі, чиновники палат керувалися регламентами Банкрутського статуту від 1800 р. За ним торгівля розподілялась на три види: оптову, роздрібну та дрібну. Обов'язковими обліковими реєстрами за статутом були: товарна, касова та розрахункова книги. Операції з оптової торгівлі обов'язково велись за подвійною бухгалтерією, а роздрібною – за простою. Тому в оптовій торгівлі додатково застосовувались: журнал хронологічних записів, книга вихідної кореспонденції, книга вихідних фактур і Головна книга. У той же час у загальному справочинстві казенних палат з'явилися перші документи і звіти галузі соціального обліку. На чиновників було покладено обов'язки моніторингу використання коштів на допомогу відставним солдатам, хворим держслужбовцям, допомогу нужденним [11, с. 131-132].

На початку 20-х рр. XIX ст. виникла потреба в реорганізації цієї установи. За штатами повітових казначейств Подільської губернії особовий склад нараховував 6 службовців з жалуванням від 24 до 80 руб на рік [12, с. 96]. Водночас прибутки в казну збільшились, обсяг роботи зріс, посилилась відповідальність. Через мале жалування не знаходились бажаючих працювати, часто там служили некомпетентні та нечисті на руку чиновники, які обкрадали казну. Намагання залучати до роботи бажаючих відставних військових не покращило ситуації.

18 грудня 1823 р. Сенат вирішив запровадити нові штати у Казенних палатах правобережних губерній із суттєвим підвищенням окладів.

Напівколегіальне господарське відділення складалося з директора економії, радника, асесорів та губернського скарбника. Воно вирішувало справи, пов'язані з торгами на підряди, переписом населення, відомостями про прибутки та витрати по губернії. Відділення шинкових зборів здійснювало нагляд за шинковими відкупками, за видачею посвідчень на винокуріння, нагляд за казенними шинковими закладами. Казначейське відділення завідувало повітовими казначействами. Крім того, Подільська та Волинська казенні палати здійснювали контроль і керівництво митницями, що знаходилися на кордоні губерній.

Через 7 років, зважаючи на швидке зростання кількості фінансових справ, вдалося довести кількість чиновників до відповідності штатному розпису. В губернських фінансових установах служило близько 12 класних чиновників (штатних), не рахуючи канцелярських службовців та

«обслуговуючий персонал» [13, арк. 50-51].

На середину 30-х рр. XIX ст. заклади мали такі відділення (експедиції): питних зборів (продаж ліцензій та дозволів на утримання шинків та торгівлю алкогольними виробами), казначейське (облік коштів). Йому підпорядковувалися повітові казначейства – виключно касові установи, повноваження яких не виходили за межі прийому, збереження й видачі грошей. Ще за розпорядженням Катерини II в подільській казенній палаті створено військову експедицію, яка опікувалася постачанням продовольства та провіанту частини армій, розташованих на території губернії [14, с. 389].

З другої половини 30-х рр. налічувалося п'ять відділів:

– господарський, у складі п'яти столів (до кожного столу було приписано шість-сім чиновників) на чолі з радником. Відділ займався обліком доходів, збиранням відомостей про посіви та врожай, складанням списків рекрутів, розглядав скарги селян, проводив торги на поставку припасів для армії;

– економічний, складався з семи чиновників і займався позовами губернських установ щодо державного і церковного майна, видачею хлібних позик, справами про зарахування до податного стану;

– винний у складі трьох чиновників відав відкупами алкогольних напоїв та контролював їх;

– контрольний, нараховував тринадцять службовців, ревізував річні звіти та книги повітових казначейств та закладів повітової поліції;

– лісовий, чотири особи, займався питаннями лісового господарства губернії;

– казначейський, п'ять осіб, займався обліком та перевіркою доходів та видатків губернії, складав звіти для губернаторів та департаментів Міністерства фінансів [15, с. 749].

Наприкінці 50-х рр. XIX ст. казенні палати губерній Київського генерал-губернаторства стали одними з найбільших по чисельності чиновників та обсягу повноважень державних установ. Збільшення обсягу фінансового обліку змушувало самодержавство надавати все більше бюрократичних повноважень цим установам, вбачаючи в них гарантію стабільності економічного складника на місцевому рівні [16, с. 22].

Фінансові реформи 60-х рр. викликали зміни в організації місцевих органів Міністерства фінансів (МФ), в їх структурі та функціях. Казенна палата залишалася вищою фінансовою установою губернії з нагляду за надходженням державних прибутків і витрат та управління касами МФ на території губернії. В її компетенції залишилися справи, пов'язані з наданням та розпорядженням кредитами [17, с. 126]. Однак, вона втратила те домінуюче становище у губернській системі фінансів, яке мала у першій половині XIX ст.

У травні 1866 р., відповідно до змін «Загального положення про Казенні Палати», відбулися нові штатні зміни, направлені на підвищення ефективності її роботи. Як і в більшості західних губерній, їх очолив керуючий справами, який отримав нові повноваження. Крім розширення штатів та збільшення персоналу, вводилася посада чиновника для особливих доручень.

У структурному плані палата складалася з трьох відділень: казначейського, ревізійного та загального. Кожне відділення мало у своєму складі по два столи. Бухгалтерія палати складалася з головного бухгалтера, трьох бухгалтерів та чотирьох помічників [18, с. 22]. Згідно із законом, керуючий потрапляв під часткову адміністративну залежність від губернської влади. Тепер він був зобов'язаний подавати губернатору списки осіб-кандидатів на посади (до VIII класу включно за табелями про ранги) на затвердження, усі « [...] документи на нагородження», що відправлялися Міністерства фінансів тільки з візою «господаря губернії». Разом з тим розширено повноваження губернського правління у справах ревізії якості справочинства та стану обігової фінансової документації [19, с. 398].

Висновки і перспективи.

Казенні палати володіли функціями фінансового, фіскального та адміністративно-господарського характеру. Відповідно до потреб влади і поставлених завдань, вони поділялися на

структурні підрозділи з чітко визначеними повноваженнями. Кожен з підрозділів забезпечував державні доходи і видатки. Зміни в структурі відбувалися під час реформ або для вирішення завдань ситуативного характеру (конфіскації майна повстанців, розбору старих незавершених справ, вирішення питань, пов'язаних із земськими повинностями тощо). Такі перетворення спричинювали зміну в повноваженнях установи.

Обов'язки Казенної палати у фінансній сфері робили її координувальною установою. Вона забезпечувала збирання податків даними про обсяги податків і контролювала розміри коштів, які надходили в каси повітових казначейств. Чиновники Казенної палати наглядали за дотриманням законодавства у процесі стягнення податків. Облік населення був невід'ємним елементом механізмів стягнення податків та виконання рекрутських наборів. Саме тому від Казенної палати вимагалось ретельне виконання обов'язків у цій сфері. Установа адмініструвала процес проведення ревізій, зберігала ревізійні казки і уточнювала склад населення між переписами. Все це робило Казенну палату основним джерелом інформації про число і особливості податного населення краю.

Список використаних джерел

1. Орлик В. М. Казенні палати в системі фінансового управління Російської імперії в кінці XVIII – у XIX ст. (на матеріалах Київської губернії). *Український історичний журнал*. 2003. № 2. С. 69.
2. Орлик В. М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період. Кіровоград : Імекс ЛТД, 2007. С. 160, 330.
3. Жвалюк В. Р. Податкові органи Російської імперії в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.: Організаційно-правові засади діяльності: монографія. Київ : Атіка, 2001. 176 с.
4. Головка О. М. Фінансова адміністрація Російської імперії в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.). Історико-правове дослідження. Харків, 2005. 449 с.
5. Головка О. М. Виникнення казенних палат в Україні та організаційно-правові засади їх діяльності в кінці XVIII – на початку XIX ст. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 23. С. 218–224.
6. Шевчук Б. Л. Правові аспекти стягнення акцизного збору зі спиртних напоїв на Правобережній Україні в середині XIX ст. *Конституційно-правові засади розвитку механізму забезпечення прав людини: Збірник тез за матеріалами Міжвузівської регіональної науково-практичної конференції*. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 55–56.
7. Шевчук Б. Л. Структура і повноваження казенної палати у дореформений період: історіографія питання *Матеріали VII Волинської Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції (до 95-річчя заснування Житомирського державного університету імені Івана Франка)*. Житомир : Полісся, 2014. С. 123–126.
8. Реєнт О. П. Потенціал національного відродження українського суспільства в імперську добу (XIX – початок XX ст.). *Десять років незалежності України: минуле та сучасне державотворення : Тези наукових доповідей Міжнародної наукової конференції*. Київ, 2001. С. 5.
9. Скрипник А. Ю. Державні установи Подільської губернії (1793-1914 рр.): монографія. Кам'янець-Подільський : Вид. ПП Мошинський В.С., 2012. 228 с.
10. Тріпак М. М., Юрій С. І., Федосов В. М. Фінанси : підручник. Київ : Знання, 2008. 611 с.
11. Годнюк І. В., Семенишена Н. В. Соціальний облік та звітність як інструменти соціальної відповідальності. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. Вип. 26, Ч. 2. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2017. С.131–140
12. Орлик В. М. Державні селяни у податковій політиці Російської імперії в кінці XVIII – середині XIX ст. (на матеріалах українських губерній). *Український історичний журнал*. 2007. № 1 (472). С.94–104.
13. Листування з міністром внутрішніх справ про впровадження нових штатів для Казенних палат, про асигнування коштів з казни (18 грудня 1823 р.). *Колишній Кам'янець-Подільський міський державний архів*. Ф.228. Оп.1. Спр. 58. Арк.50–51.
14. О распоряжениях в Польских Областях, занятых Российскими войсками ПСЗРИ-1. Т. XXIII. Санкт-Петербург: Тип. II Отд. Собств. Е.И.В. канц., 1830. № 17090. С. 388–391.
15. Штат Городского Правления или Ратгауза в губернском городе. Высочайше утвержденные штаты губернских и уездных присутственных мест, и о размерах жалования чиновников ПСЗРИ – I. Т.XLIV. Ч.2. Книга штатов. Отд. IV. 1800. Санкт-Петербург : Тип. II Отд. Собств. Е.И.В. канц., 1838. К № 19763.

16. Карліна О. М. Доходи і видатки повітових міст Волинської губернії наприкінці XVIII – в середині XIX ст. *Історичні студії Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. Вип. 1. С. 16–22.

17. Козловский Я. И. Казенные палаты и подведомственные им учреждения в России. История и современное устройство их. Рига, 1901. С.126.

18. О дополнительном штате Казенных Палат и Уездных Казначейств: Высочайше утвержденное мнение Государственного совета, опубликованное 24 февраля, 10 января 1855 г. ПСЗРИ - II. Т. XXX. Отд. 1. № 28914. СПб., 1856. С. 21–22.

19. О возвышении классов должностей и разрядов по мундиру Ассессоров и Секретарей Казенных Палат: Высочайше утвержденное мнение Государственного Совета, 21 ноября 1860 г. ПСЗРИ-II. Т. XXXV. Отд. 2. № 36332. СПб., 1862. С. 398– 399.

Статтю отримано: 06.08.2019 / Рецензування 15.09.2019 / Прийнято до друку: 20.12.2019

Maryan Tripak

Ph.D. (in Economics), Associate Professor, Director
Podilsky Special Educational-Rehabilitational Social-Economic College
Kamianets-Podilsky, Ukraine

E-mail: tmm.75@ukr.net

Anatoliy Skrypnyk

Doctor of Sciences in History of Ukraine, Associate Professor, Lecturer
Podilsky Special Educational-Rehabilitational Social-Economic College
Kamianets-Podilsky, Ukraine

E-mail: skranat@i.ua

Iryna Hodniuk

Ph.D. (in Economics), Associate Professor, Lecturer
Podilsky Special Educational-Rehabilitational Social-Economic College
Kamianets-Podilsky, Ukraine

E-mail: kapelka287@gmail.com

FUNCTIONS OF FINANCIAL ACCOUNTING AND CONTROL OF TREASURE HOUSES IN THE RIGHT-BANK UKRAINE IN THE 19TH CENTURY

Abstract

Introduction. *The heritage of the past - both negative, purely imperial techniques and methods, as well as positive aspects - should become the foundation on which modern theoretical and practical principles of financial accounting should be based, avoiding the peculiarities of institutions in the nineteenth century. At the same time, the history of state-owned Chambers of Commerce in Right-Bank Ukraine, which performed a wide range of functions of financial management, their structure and powers are still far from logical scientific conclusion.*

Results. *The paper considers structural transformations and functioning of treasury offices as leading provincial financial institutions in the Right-Bank Ukraine in the 19th century which was a part of the Russian Empire. The study of the problem included the search and wide use of circulating documentation preserved in the proper funds of state archives of Ukraine as well as the analysis of the latest works by Ukrainian historians in the field of Ministry of Finance departments in the province centers of the region. Thorough and consistent scholarly studies resulted in outlining of conditions and consequences of state policies concerning fiscal system in the regions and economy of state expenses. The paper analyzes mechanisms of financial flows control as well. Treasure houses existed from late 18th to early 20th centuries and functioned as institutions determining financial policies of the Russian autocracy in the Ukrainian provinces issuing a large scope of documents. The latter serve as source material for further scholarly research.*

Discussions. *Circulating and reporting documentation reflects the financial policy in the territory run by the Kyiv Governor-General. Annual reports and statistical offices of governors - the financial situation of the provinces in different historic periods. Research, analysis and objective historic estimation of financial documents serve a further vista of studying the problems in question. Disclosure and discussion of the so-called 'blank spaces' in their functioning is aimed at broadening the knowledge about the origin and development of financial accounting in Ukraine.*

Keywords: *Right-Bank Ukraine, Treasure House, financial accounting, document circulation.*

References

1. Orlyk, V. M. (2003). Kazenni palaty v systemi finansovogo upravlinnja Rosijs'koi' imperii' v kinci XVIII – y XIX st. (na materialah Kyi'vs'koi' gubernii') [Treasure Houses in the System of Financial Government of the Russian Empire in the late 18th – early 19th cent.]. *Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal*, 2, 69.
2. Orlyk, V. M. (2007). Podatkova polityka Rosijs'koi' imperii' v Ukrai'ni v doreformenyj period [Taxes Policies of the Russian Empire in Ukraine in the Pre-reforms Period]. Kirovograd: Imeks LTD.
3. Zhvaljuk, V. R. (2001). Podatkovi organy Rosijs'koi' imperii' v Ukrai'ni v drugij polovyni XIX – na pochatku XX st.: Organizacijno-pravovi zasady dijial'nosti: monografija [Taxes State Bodies of the Russian Empire in Ukraine in the Second Half of the 19th – in the early 20th cent.]. Kyi'v: Atika.
4. Golovko, O. M. (2005). Finansova administracija Rosijs'koi' imperii' v Ukrai'ni (kinec' XVIII – pochatok XX st.). Istoryko-pravove doslidzhennja. [Financial Administration of the Russian Empire in Ukraine (late 18th – early 20th cent.). Historic-Legislative Research]. Harkiv
5. Golovko, O. M. (2003). Vynyknennja kazennyh palat v Ukrai'ni ta organizacijno-pravovi zasady i'h dijial'nosti v kinci XVIII – na pochatku XIX st. [The Origin of Treasure Houses in Ukraine and Organization and Legislative Background of Their Functioning in the late 18th – early 19th cent.]. *Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu vnutrishnih sprav*, 23, 218–224.
6. Shevchuk, B. L. (2014). Pravovi aspekty stjagnennja akcyznogo zboru zi spyrnyh napoiv na Pravoberezhnij Ukrai'ni v seredyni XIX st. : *Zbirnyk tez za materialamy Mizhvuzivskoi regionalnoi nauково-praktychnoi konferencii «Konstytucijno-pravovi zasady rozvytku mehanizmu zabezpechennja prav ljudy»* [Legislative Aspects of Excise Duty Collection from Strong Drinks in Right-Bank Ukraine in the Middle of the 19th cent. Paper presented at the meeting of ZDTU, Zhytomyr].
7. Shevchuk, B. L. (2014). Struktura i povnovazhennja kazennoi' palaty u doreformenyj period: istoriografija pytannja : zb. nauk. prac'. Materialy VII Volyns'koi' Vseukrai'ns'koi' istoryko-krajeznavchoi' konferencii' (do 95-richchja zasnuvannja Zhytomys'kogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka). Zhytomyr: Polissja. pp. 123–126 [Structure and Powers of the Treasure House in the Pre-Reform Period: Historiography of the Problem. Paper presented at the meeting of ZDTU, Zhytomyr].
8. Rejent, O. P. (2001). Potencial nacional'nogo vidrozhennja ukrai'ns'kogo suspil'stva v impers'ku dobu (XIX – pochatok XX st.) [Potential of National Revival of the Ukrainian Society in the Imperial Period (19th – early 20th cent.) Paper presented at the meeting of ZDTU, Kyiv]. *Mizhnarodna naukova konferencija „Desjat' rokov nezalezhnosti Ukrai'ny: mynule ta suchasne derzhavotvorennja”*. Kyiv, 5.
9. Skrypnuk, A. Ju. (2012). Derzhavni ustanovy Podil's'koi' gubernii' (1793-1914 rr.): monografija [State Governing Bodies of Podillia Province (1793-1914)]. Kamianec-Podil's'kyj: Vyd. PP Moshyn's'kyj V.S.
10. Tripak, M. M., Jurij, S. I., & Fedosov, V. M (2008). *Finansy : pidruchnyk* [Finance]. Kyiv: Znannja.
11. Godnjuk, I. V., & Semenyshena N. V. (2017). Social'nyj oblik ta zvitnist' jak instrumenty social'noi' vidpovidal'nosti [Social Accounting and Reporting As Instruments of Social Responsibility]. *Podil's'kyj visnyk: sil's'ke gospodarstvo, tehnika, ekonomika*. 26(2), 131–140.
12. Orlyk, V. M. (2007). Derzhavni seljany u podatkovij polityci Rosijs'koi' imperii' v kinci XVIII – seredyni XIX st. (na materialah ukrai'ns'kyh gubernij) [State Peasants in the Tax Police of the Russian Empire in the late 18th – middle 19th cent. (the Study of Ukrainian Provinces)]. *Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal*, 1 (472), 94–104.
13. Lystuvannja z ministrom vnutrishnih sprav pro vprovadzennja novyh shtativ dlja Kazennyh palat, pro asygnuvannja koshtiv z kazny (18 grudnja 1823 r.) [Correspondence with the Minister of Inner Affairs about Introduction of New Staff for Treasure Houses, about Appropriation of Finance from the State Funds (December 18, 1823)]. *Kolyshnij Kamjanec-Podil's'kyj mis'kyj derzhavnyj arhiv*. F.228. Op.1. Spr.58, 50–51.
14. O rasporjazhennyjah v Pol'skyh Oblastjah, zanjatyh Rossyjskymy vojskamy [On Orders in the Polish Regions Occupied by the Russian Troops]. PSZRY-1. T. XXIII. Sankt-Peterburg: Typ. II Otd. Sobstv. EYV. kanc., 1830. № 17090.
15. Shtat Gorodskogo Pravlenija ili Ratgauza v gubernskom gorode. Vysochajshe utverzhdennye shtaty gubernskych i uezdnyh prysutstvennyh mest, i o razmerah zhalovanyja chynovnykov [Staff of the State Council or Ratgauz in the Province Centre. The Highest Approved Staff of the Province and Region State Bodies, and about the Bureaucrats' Salary]. PSZRY – I. T.XLIV. Ch.2. Knyga shtatov. Otd. IV. 1800. Sankt-Peterburg: Typ. II Otd. Sobstv. E.Y.V. kanc., 1838. K. № 19763.
16. Karlina, O. M. (2009). Dohody i vydatky povitovyh mist Volyns'koi' gubernii' naprykinci XVIII – v seredyni XIX st. [Incomes and Expenditure of the Regional Centres in Volyn Province in the Late 18th – Middle 19th cent.]. *Istorychni studii' Volyns'kogo nacional'nogo universytetu imeni Lesi Ukrai'ny*, 1, 16–22.
17. Kozlovskij, Ja. Y. (1901). Kazennje palaty i podvedomstvennye im uchrezhdenija v Rossii. Istoryja i

современное устройство их [Treasure Houses and Subordinated to Them Institutions in Russia. History and Their Contemporary Structure]. Ryga.

18. O dopolnytel'nom shtate Kazennyh Palat i Uezdnyh Kaznachejstv: Vysochajshe utverzhdennoe mnenye Gosudarstvennogo soveta, raspublykovannoe 24 fevralja, 10 janvarja 1855 g. [On the Additional Staff of Treasure Houses and Regional Treasures: the Highest Approved Opinion of the State Council issued on February 24, January 10, 1855]. PSZRY - II. T. XXX. Otd. 1. № 28914. SPb., 21–22.

19. O vozvyshenii klassov dolzhnostej i razrjadov po mundyru Asessorov i Sekretarej Kazennyh Palat: Vysochajshe utverzhdennoe mnenye Gosudarstvennogo Soveta, 21 nojabrja 1860 g. [On the Class Positions and Range Adjustment due to the Uniform of Assessors and Secretaries of Treasure Houses: the Highest Approved Opinion of the State Council, November 21, 1860]. PSZRY-II. T. XXXV. Otd. 2. № 36332. SPb, 398–399.

Received: 08.06.2019 / Review 09.15.2019 / Accepted 12.20.2019

